

Uchwała z dnia 7 października 2008 r., III CZP 83/08

Sędzia SN Marek Sychowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Teresa Bielska-Sobkowicz

Sędzia SN Elżbieta Skowrońska-Bocian

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Erwina H. przy uczestnictwie Grażyny H. o zmianę wyroku orzekającego rozwód w zakresie wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnią Kamilą H., po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 7 października 2008 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 15 maja 2008 r.:

"Czy zarządzenia wydane na podstawie art. 569 § 2 k.p.c. a niekończące postępowania podlegają zaskarżeniu i z mocy którego z przepisów postępowania?"
podjął uchwałę:

Na postanowienie sądu opiekuńczego zawierające zarządzenie, o którym mowa w art. 569 § 2 k.p.c., wydane w sprawie "na czas toczącego się postępowania", przysługuje zażalenie na podstawie art. 741 k.p.c.

Uzasadnienie

W toku rozpoznawania sprawy z wniosku Erwina H. o zmianę orzeczenia w przedmiocie władzy rodzicielskiej zawartego w wyroku rozwodowym Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej postanowieniem z dnia 10 marca 2008 r. zarządził „na czas toczącego się postępowania, na podstawie art. 569 § 2 k.p.c.” natychmiastowe powierzenie sprawowania opieki nad małoletnią Kamilą H. wnioskodawcy i ustalił miejsce pobytu małoletniej w miejscu zamieszkania wnioskodawcy. Przy rozpoznawaniu zażalenia uczestniczki powstało zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, które Sąd Okręgowy we Wrocławiu przedstawił do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 569 § 2 k.p.c. przewiduje możliwość wydania z urzędu w wypadkach nagłych wszelkich potrzebnych zarządzeń nawet w stosunku do osób, które nie podlegają jego właściwości miejscowej i zawiadomienia o tym sądu opiekuńczego miejscowo właściwego. Jak się przyjmuje, podstawę materialnoprawną takich zarządzeń stanowi art. 109 k.r.o., a ich formą jest postanowienie; są one skuteczne i wykonalne z chwilą ogłoszenia, a gdy ogłoszenia nie było, z chwilą wydania (art. 578 k.p.c.). Takie uregulowanie stanowi dopełnienie zakresu różnorodnych środków działania sądu opiekuńczego. Umożliwia wypełnienie przez ten sąd zadań wynikających z ustawy, zmierzających do ochrony fizycznego i duchowego rozwoju dziecka i pozwala na bezzwłoczną interwencję sądu opiekuńczego we wszystkich wypadkach uzasadniających taką interwencję, nawet w stosunku do osób, które nie podlegają jego właściwości miejscowej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 lutego 1996 r., III CZP 12/96, OSNC 1996, nr 5, poz. 70). Jak się podkreśla w doktrynie, takie uregulowanie stanowi elastyczną podstawę działania dla sądu opiekuńczego, gdyż umożliwia mu wydanie orzeczenia dostosowanego do konkretnej, czasem nietypowej sytuacji.

Zarządzenie, o którym mowa w art. 569 § 2 k.p.c., może być wydane, gdy nie toczy się żadna sprawa rodzinna lub opiekuńcza w stosunku do małoletniego (osoby podlegającej opiece), jak i w ramach toczącego się postępowania w takiej sprawie. Postanowienie zawierające zarządzenie wydane na podstawie art. 569 § 2 k.p.c. nie jest w tej sytuacji postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy, od postanowienia tego zatem nie przysługuje apelacja (art. 518 zdanie pierwsze k.p.c.). W myśl art. 518 zdanie drugie k.p.c. do przyjęcia, że na postanowienie to przysługuje zażalenie, niezbędny jest stanowiący o tym przepis ustawy. Przepisu, który wprost stanowi, że na postanowienie zawierające zarządzenie, o którym mowa w art. 569 § 2 k.p.c., przysługuje zażalenie, nie ma. W szczególności nie ma takiego przepisu ani wśród przepisów kodeksu postępowania cywilnego regulujących postępowanie nieprocesowe w innych, poza małżeńskimi, sprawach z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli (art. 568-578¹), ani nie zawiera go art. 394 § 1 k.p.c., mający odpowiednie zastosowanie do spraw rozpoznawanych w trybie nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.). Trzeba jednak zauważyć, że postanowienie zawierające zarządzenie, o którym mowa w art. 569 § 2 k.p.c., wydane w ramach toczącej się sprawy rodzinnej lub opiekuńczej, zwłaszcza gdy wydane zostało „na czas toczącego się postępowania” – jak miało to miejsce w

rozpatrywanym przypadku – spełnia funkcję postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia (art. 730 k.p.c.). Uzasadnia to przyjęcie, że skoro na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie (art. 741 k.p.c.), to na postanowienie zawierające zarządzenie, o którym mowa w art. 569 § 2 k.p.c., wydane w sprawie „na czas toczącego się postępowania” przysługuje zażalenie, czego podstawę stanowi art. 741 k.p.c.

Postanowienia zawierające zarządzenia wydane na podstawie art. 569 § 2 k.p.c., jako ingerujące w wykonywanie władzy rodzicielskiej i decydujące o osobie małoletniego (pozostającego pod opieką), mają z reguły znaczną doniosłość. Wydane w wypadkach nagłych, siłą rzeczy narażone są na ryzyko błędu, trudno więc akceptować brak możliwości poddania ich kontroli przez sąd wyższej instancji.

Na marginesie należy dodać, że postanowienie zawierające zarządzenie, o którym mowa w art. 569 § 2 k.p.c., wydane gdy nie toczy się żadna inna sprawa rodzinna lub opiekuńcza w stosunku do małoletniego (osoby podlegającej opiece), jest postanowieniem wydanym „w sprawie”, której przedmiotem jest wydanie takiego zarządzenia. Jest zatem postanowieniem orzekającym co do istoty tej sprawy, a więc orzekającym co do istoty sprawy w rozumieniu art. 518 zdanie pierwsze k.p.c. Na postanowienie takie przysługuje zatem apelacja.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak wyżej.